

Ο διαχρονικός πολιτισμός της υπαίθρου

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Τα στοιχεία που συνθέτουν το όλο πολιτιστικό δημιούργημα ενός τόπου, είναι αυτά που αναφέρονται κυρίως, στη γλώσσα, τις ιδέες, τις πεποιθήσεις, τα έθιμα, τους κώδικες συμπεριφοράς και ηθικής, τους θεσμούς και τις μορφές της οικονομικής, της κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης. Όλα αυτά έχουν πρωτογενή και άμεση προέλευση, σαν ξεκίνημα, από το πρωταρχικό κοινωνικό κύτταρο, που εκφράζεται από πρωτογενή οικισμό.

Επιπλέον και με το χρόνο, ο Πολιτισμός δεν στατικοποιείται. Αναμορφώνεται, ανακαινίζεται και εννοιοлогείται με την τέχνη και την πνευματική δημιουργία, ως στοιχεία επιβίωσης των κατοίκων. Ακόμα οντολογείται με τα εργαλεία και τα μέσα παραγωγής, καθώς και με την τεχνική και την τεχνολογία, ως κληρονομιά, που σχετίζονται με την ανάπτυξη και την ικανότητα του ανθρώπου να μαθαίνει και να μεταβιβάζει τις γνώσεις του στις επόμενες γενεές.

Ο Πολιτισμός αυτός, τότε, εκφράζεται και αναφέρεται, ως αξιολογικός και κυριαρχικός του κάθε τόπου, σε βαθμό μάλιστα να χαρακτηρίζεται ως υλικός ή τεχνολογικός, ως κοινωνικός, ως μαζικός, ως πνευματικός, ως θρησκευτικός, ως αισθητικός, ως εμπειρικός, ακόμα και ως Πολιτισμός της ένδειας, δηλαδή, της φτώχειας. Δίνει και η φτώχεια τον πολιτισμό της, με τη μορφή της υπερηφάνειας. Υπάρχουν, επιπλέον, και άλλα πολλά είδη Πολιτισμού, που παραχωρήθηκαν απ' το πρωτογενές κύτταρο στο ευρύτερο υπαρκτό είναι. Περιοριζόμαστε προς το παρόν σ' αυτά τα γενικά πολιτιστικά στοιχεία, για να εξειδικεύσουμε στη συνέχεια τα όσα αφορούν τα πρωτογενή στοιχεία ενός τόπου με τις ιδιαιτερότητές του.

Για να γνωρίσουμε το πολιτιστικό ιδεώδες, επομένως, πρέπει να ανατρέξουμε στη χρήση της λέξης «Πολιτισμός». Ο πολιτισμός, ως έννοια, έχει γίνει γνωστό από γραφές, ότι εντοπίζεται αργά, ως υπαρκτός στην Ευρώπη κατά τα τέλη του 18^{ου} αιώνα και καθιερώνεται γενικώς κατά τον 19^ο αιώνα. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπήρχε ως ιδέα αισθητή, στα κοινωνικά φόρα και προ της εποχής εκείνης. Ταυτίζεται, όμως, ως υπαρκτή έννοια, με την εποχή της νεωτερικότητας. Τότε, δηλαδή, που αναγνωρίστηκε ότι το σύνολο των υλικών και πνευματικών επιτευγμάτων μιας ομάδας ανθρώπων, συνθέτουν και τον Πολιτισμό της. Δικαιούται, ως εκ τούτου, κάθε ομάδα κλειστής ή ευρέως ανοικτής κοινωνικής δραστηριότητας, μικρής ή μεγάλης οντότητας, να προσδοκά και να απαιτεί το δικαίωμα παραγωγής πολιτιστικού ιδεώδους. Αρκεί για τούτο να υπάρχουν οι

γνωστές και σήμερα διαχρονικές, όμως, προϋποθέσεις. Το περιβάλλον, δηλαδή, και το λεγόμενο DNA των κατοίκων.

Ζητούμενο στην προκειμένη περίπτωση, ως προς το πολιτιστικό ιδεώδες, εκτός από την ανάδειξη, είναι η διατήρηση και επαύξηση της πολιτιστικής νοοτροπίας του παρόντος σήμερα, ως απότοκου κάποιου παρωχημένου χθες. Οπωσδήποτε, όμως, απαιτείται τούτο, ως χρέος, να παραδοθεί ένας πολιτισμός που έρχεται από τα παλιά ανόθευτος διαχρονικός και να πορεύεται στο επερχόμενο αύριο, αλλά με ευθύνη του σήμερα. Στόχος και επιτυχία, τότε, της όλης δραστηριότητας είναι με τον τρόπο αυτό και με τη διαδοχή των γενεών, να αναβάλλει ο τόπος συνεχώς τον φυσικό του θάνατο. Αλλά και με τη σειρά των πνευματικών, ηθικών, πολιτιστικών και λοιπών ευγενικών δημιουργημάτων του, να αναβάλλει και τον πνευματικό του θάνατο. Αυτό είναι το μέγιστο κέρδος όλων των τόπων και των ανθρώπων τους.

Όπως γνωρίζουμε, άλλωστε, ο κάθε πολιτισμός έχει τις ρίζες του στις εναλλασσόμενες γενεές. Άπαξ δε και γεννηθεί καθίσταται ένα κοινό αγαθό που εκπέμπει ευεξία και χρέος στον περιβάλλοντα κόσμο. Δημιουργεί τότε ευθύνες θεληματικές και υποχρεώσεις του προβεβλημένου παρόντος προς ένα προσδοκούμενο μεγαλειώδες μέλλον.

Ειδικώς, ο Πολιτισμός του κάθε υπαίθριου και ορεινού όγκου, και του οποιουδήποτε όμοιου υπό έλεγχο, εμφανίζεται πράγματι με μια εντυπωσιακή πολιτιστική ιδιαιτερότητα. Έζησαν τα ορεινά χωριά της Πατρίδας μας με τους κατοίκους τους στα αρχικά χρόνια τους, στην απομόνωση και τη σιωπή. Έπρεπε, όμως, να επιβιώσουν. Δεν αρκούσε μόνο η οποιαδήποτε υλική παραγωγή, μικρή ή μεγάλη. Χρειαζόταν και πιο πολύ ενδιαφέρον, που να ικανοποιεί τον ψυχικό και πνευματικό άνθρωπο.

Άλλωστε και ο ίδιος ο Θεός νομολόγησε, δίδαξε και αποφάνθηκε δι' Αποκαλύψεως, διαχρονικά, ότι δεν αρκεί η υλική τροφοδοσία, για την επιβίωση και την όλη εξελικτική διαβίωση του ανθρώπου. Απαιτείται και η τροφοδοσία και καλλιέργεια του πνεύματος και της ψυχής, δια της ανάδειξης των ευγενικών ικανοτήτων των. Είπε, ο Θεός: **«Ουκ επ' άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος»**. Ματθ. δ'4 και Δευτ. η'8. Με τούτη τη διδαχή φύτεψε από την εποχή της δημιουργίας ο Θεός, κατά κάποιο τρόπο, το πολιτιστικό ενδιαφέρον του ανθρώπου. Δικαιούμαστε, επομένως, και εμείς οι σημερινοί, πολιτιστικά να στοχαζόμαστε σε τούτον τον τόπο, σε στιγμές ηρεμίας.

Με τον τρόπο αυτό μαθαίνουμε ότι, κυρίαρχη κατάκτηση και των ορεινών πληθυσμών διαχρονικά, είναι ο πολιτισμός μέσα απ' τα ηθογραφικά τους στοιχεία. Μαζί με αυτά πορεύονται και τα οράματα του ψυχισμού του λαού, όπως

απεικονίζονται διαιωνιστικά. Απ' τις κατά καιρούς καταγραφές, ο πολιτισμός είναι το μόνο στοιχείο που έμεινε άθικτο μεν, αλλά συγχρόνως και ανερμήνευτο πολλές φορές. Σε κάθε περίπτωση αυτό το πολιτιστικό δείγμα απομονωμένων περιοχών, παρέμεινε άβλαβο από επιρροές, απόμακρο κι' αλαργινό.

Είναι, όμως, απαραίτητο να παρακολουθήσουμε την εξέλιξη του πολιτιστικού φαινομένου τούτου, επειδή αποτελεί το αρχικό κύτταρο πολιτισμού των λαών. Θα έλεγα μάλιστα ποιητικά, ότι αλάλητα φτερωτά δεν διαλάλησαν μέσα στο χρόνο αυτό το φαινόμενο. Ούτε απ' τους αιθέρες ακουστήκαν σχετικοί κρωγμοί, ούτε οι αύρες κίνησαν γαληνεμένα ανάλογα μηνύματα.

Περπάτησε, όμως, ο πολιτισμός και στις μονωμένες και απόκρυφες κοινωνίες, όπως και στις φανερές, ανάμεσα στις εποχές και τους αιώνιους χρόνους τους. Θεματοφύλακας προσδιοριστικός του φαινομένου, αποδείχτηκε η πλούσια ηθογραφία, ως αλάνθαστη απεικόνιση της ζωής του κάθε πολιτισμένου λαού. Αυτή μας παρέδωσε την ενοιολόγηση και την ταυτότητα του Πολιτισμού.

Δικαιούμαστε σε βαθμό υπέρτατου χρέους, επομένως, να ψηλαφίσουμε τη λεπτότητα των εννοιών του και το στίγμα των προσδοκιών του, γενικά και ειδικά. Σκοπός είναι να προσδιορίσουμε τα γενεσιουργά στοιχεία του Πολιτισμού, για τον οποίο караδοкеί σήμερα κάποιο «απόσπασμα».

Έτσι θα μπορούμε να μιλάμε και σήμερα με βεβαιότητα και μάλιστα ύστερα από αιώνες, για «*Διαχρονικό Πολιτισμό*» των ορεινών περιοχών, ως γενεσιουργικής αποτίμησης, απομονωμένων και μη, μικρών και μεγάλων.